

Верховний
Суд

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ОРГАН: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ВИДИ

Володимир Бевзенко
суддя КАС ВС

План

1. Ознаки і поняття адміністративного органу (АО)
2. Види АО
3. АО, суб'єкт владних повноважень, суб'єкт делегованих повноважень, носій публічних повноважень

Література

- ст.ст. 6, 19, 21-68, 75-101, 102-112, 113-120, 125, 136, 140-146 Конституції України
- Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 року №2073-IX (далі – ЗАП) – набрав чинності 15.12.2023
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про адміністративну процедуру» від 10 жовтня 2024 року № 4017-IX

Література

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інтересів власників земельних часток (паїв), а також застосування адміністративної процедури у сфері земельних відносин» від 8 жовтня 2024 року № 3993-IX
- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів "а", "б", "в", "г" статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 1 квітня 2010 року N 10-рп/2010

Література

- Науково–практичний коментар до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру». Авт. колектив (Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.), за заг. ред. Тимощука В. П. К. : ФОП Мишалов Д. В., 2019. 460 с.
- Публічне адміністрування : навч. посіб. А. І. Берлач, Н. А. Литвин, І. А. Мацелюх та ін. ; заг. ред. А. І. Берлача. Н.А. Литвин. К. , 2025. 556 с.

Література

- Смокович Михайло, Бевзенко Володимир Загальна адміністративна процедура : теорія, досвід, практика : Навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2025. 147 с.

1. Ознаки і сутність АО

Якщо адміністративний орган

функції публічної
адміністрації,
адміністративна
процедура,
дискреційні
повноваження,
адміністративний
акт

слід
застосовувати
ЗАП

адміністративне
оскарження

судовий контроль
адміністративних
судів

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

ст. 6 Конституція України

Стаття 19. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

ст. 19 Конституція України

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

{Офіційне тлумачення частини першої статті 55 див. в Рішенні Конституційного Суду № 9-зп від 25.12.97}

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

ст. 55 Конституція України

Стаття 125. Судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом.

...

З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди.

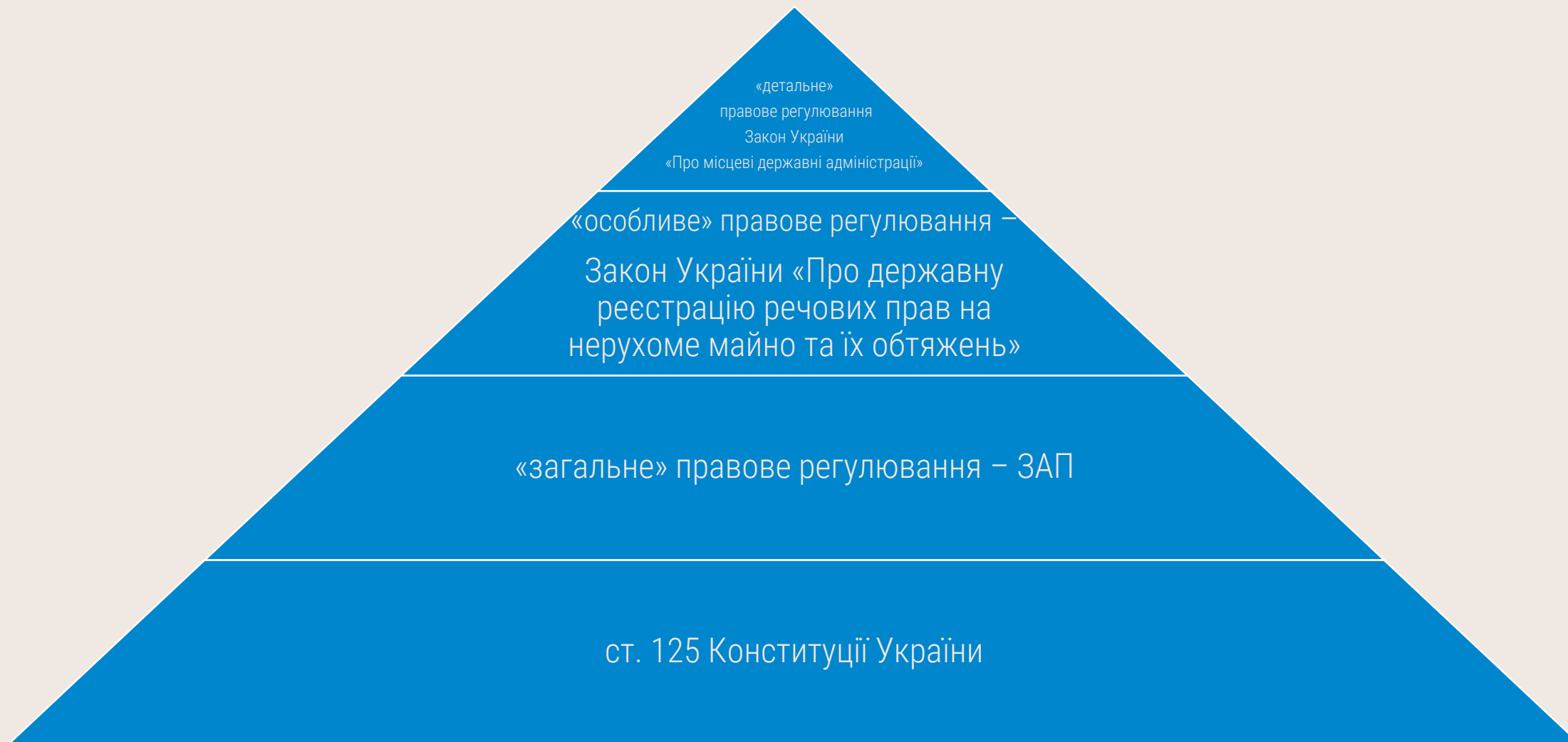
...

ст. 125 Конституція України

1. Суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
2. ...

ст. 7 КАС України

«Шари» національного законодавство про АО

Система законодавства про АО

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України

ст. 19 Конституції України

З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди

ст. 125 Конституції України

Адміністративний орган - орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації

п. 1 ч. 1 ст. 1 ЗАП

Організаційну систему державної реєстрації прав становлять:

1) Міністерство юстиції України та його територіальні органи;

2) суб'єкти державної реєстрації прав: виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, **Київська,**

Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації

3) державні реєстратори прав на нерухоме майно (далі - державні реєстратори)

ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

Адміністративні акти місцевих державних адміністрацій можуть бути оскаржені в порядку, визначеному Законом України "Про адміністративну процедуру", відповідно до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій вищого рівня або **до адміністративного суду**

ст. 43 ЗУ ПМДА

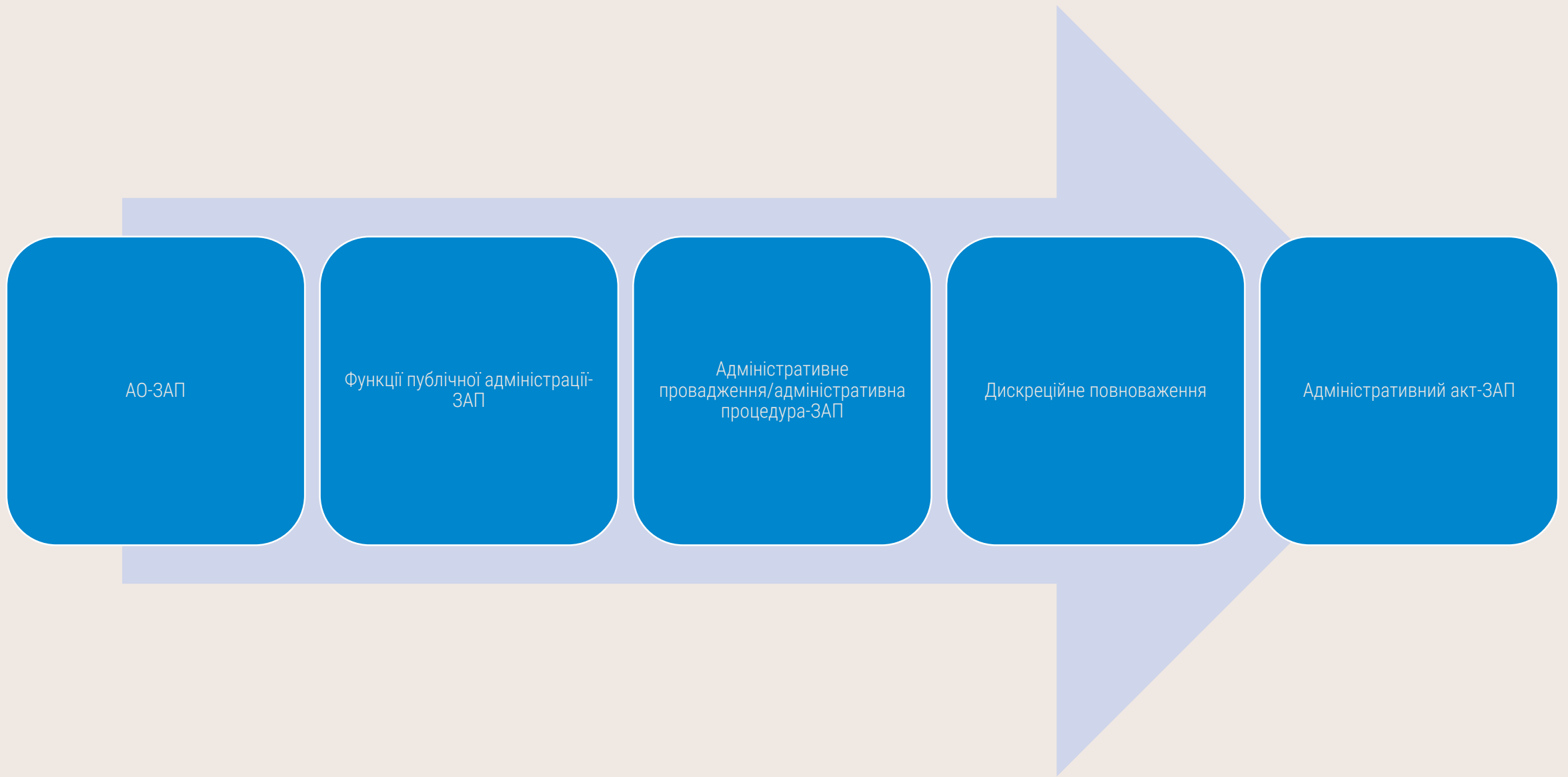
АО,
функції публічної адміністрації,
адміністративне
провадження/адміністративна процедура,
адміністративний акт

ст. 125 Конституції України

ЗАП України, національні закони

КАС України

Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2010 року
N 10-рп/2010

орган виконавчої влади

орган влади Автономної Республіки Крим

орган місцевого самоврядування

їхня посадова особа

інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації

надання адміністративних послуг

здійснення інспекційної (контрольної,
наглядової) діяльності

вирішення інших справ за заявою особи або
за власною ініціативою адміністративного
органу

Сутність АО

Науково-практичний коментар до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру». Авт. колектив (Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.), за заг. ред. Тимошука В. П. К. : ФОП Мишалов Д. В., 2019. С. 20, 21

приймає адміністративний акт, у межах дискреції, у підсумку адміністративного провадження/адміністративної процедури, на підставі, у межах повноважень, у спосіб, передбачені Конституцією та законами України

функціональна категорія

АО не завжди ОВВ, ОМС

коли йдеться про **адміністративні функції** (владні управлінські функції/функції публічної адміністрації), тобто які стосуються вирішення конкретних (індивідуальних) адміністративних справ, то такий суб'єкт можна вважати адміністративним органом

«орган» потрібно розуміти лише як конструкцію законодавства, певну **фікцію**

АО може бути – юридична особа, колективне утворення без статусу юридичної особи, індивідуальний суб'єкт, який приймає адміністративний акт

Коли йдеться про:

- **адміністративні функції** (владні управлінські функції/функції публічної адміністрації), тобто які стосуються вирішення конкретних (індивідуальних) адміністративних справ,
- прийняття адміністративного акту то, –

ТАКИЙ СУБ'ЄКТ МОЖНА ВВАЖАТИ АДМІНІСТРАТИВНИМ ОРГАНОМ

1) **адміністративний орган** – орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, **інший суб'єкт**, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації

...

3) **адміністративний акт** – **рішення або юридично значуща дія** індивідуального характеру, прийняте (вчинена) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб)

ч. 1 ст. 2 ЗАП

Чи можна вважати архітектурно-містобудівну раду АО?

ст. 20 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»

2. Види АО

Описання видів АО показує їхню

різноманітність

природу

особливості

Види АО, залежно від належності до публічної влади

АО – ОВВ, ст.ст. 13, 15 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»

АО – ОВ АРК, ст. 52 Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим»

АО – ОМС, ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»

АО – посадова особа, ст. 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», ст. 39 Закону України «Про державний земельний кадастр»

АО – інший суб'єкт уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації, ст. 10 ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», ст. 16-1 Закону України «Про архітектурну діяльність»

Стаття 6. Система органів та суб'єкти, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації прав

1. Організаційну систему державної реєстрації прав становлять:

1) Міністерство юстиції України та його територіальні органи;

2) суб'єкти державної реєстрації прав:

виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська, Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації;

3) державні реєстратори прав на нерухоме майно (далі - державні реєстратори).

2. Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення) набувають повноважень у сфері державної реєстрації прав відповідно до цього Закону у разі прийняття відповідною радою такого рішення.

ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

8. **Накази міністерства** або їх окремі частини можуть бути оскаржені фізичними та юридичними особами до **адміністративного суду** в порядку, встановленому законом.

Накази міністерства, які є адміністративними актами, оскаржуються в порядку, визначеному Законом України "Про адміністративну процедуру", до міністерства, яке прийняло такий адміністративний акт, якщо при ньому утворено комісію з розгляду скарг, крім випадків, якщо законами України визначено інший суб'єкт розгляду скарги, та/або до **адміністративного суду**. У разі якщо при міністерстві комісію з розгляду скарг не утворено, такі накази оскаржуються до **адміністративного суду**.

ч. 8 ст. 15 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»

2. Рішення, дії або бездіяльність Державного кадастрового реєстратора можуть бути оскаржені:

...

до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

ст. 39 Закону України «Про Державний земельний кадастр»

Види АО, залежно від організаційно-правної форми

АО – юридична особа, **МДА**, ст. 6 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»

АО – колегіальне утворення без статусу юридичної особи:

- **експертні команди з оцінювання повсякденного функціонування особи,**

Постанова Кабінету Міністрів України «Положення про експертні команди з оцінювання повсякденного функціонування особи» від 15.11.2024 р. № 1338,

- **військово-лікарська комісія**, Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затверджено Наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402

АО – посадова/індивідуальна особа, ст. 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», ст. 39 Закону України «Про державний земельний кадастр»

2. Органи військово-лікарської експертизи:

- Для проведення військово-лікарської експертизи створюються військово-лікарські комісії (далі - ВЛК), штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі)
- Штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі) ВЛК (лікарсько-льотні комісії (далі - ЛЛК)) приймають постанови. Постанови ВЛК (ЛЛК) оформлюються свідоцтвом про хворобу, довідкою військово-лікарської комісії, протоколом засідання штатної військово-лікарської комісії.

Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затверджено Наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402

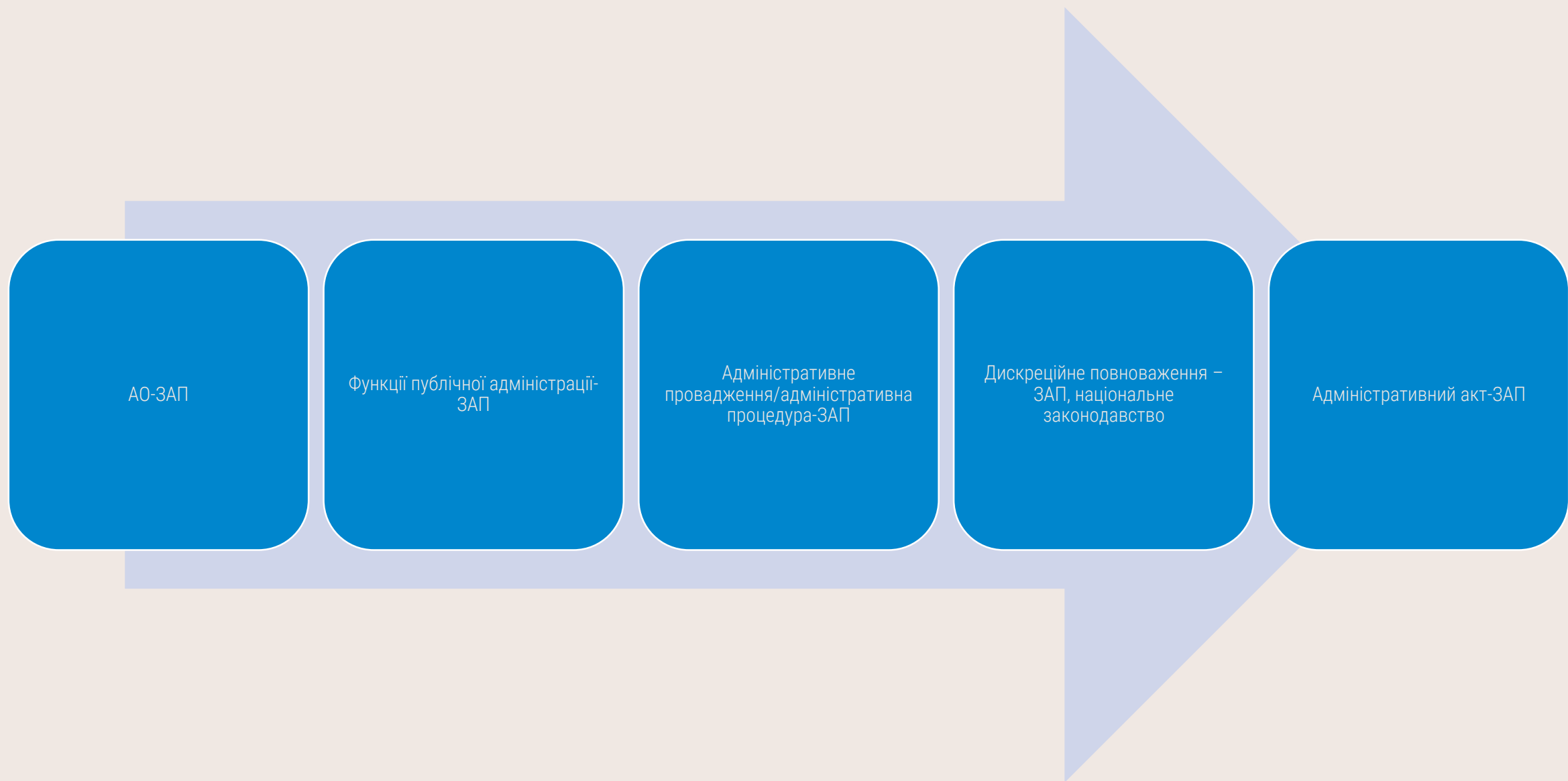
Військово-лікарська експертиза - це:

- медичний огляд призовників; військовослужбовців та членів їхніх сімей (крім членів сімей військовослужбовців, які проходять базову військову службу); військовозобов'язаних, резервістів (кандидатів у резервісти); громадян, які приймаються на військову службу за контрактом; кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти та закладах фахової передвищої військової освіти (далі - ВВНЗ), ліцеїстів військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв (далі - ліцеїсти); осіб, звільнених з військової служби;
- визначення ступеня придатності до військової служби, навчання у ВВНЗ;
- **встановлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів, осіб, звільнених з військової служби, а також причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв), які призвели до смерті військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби.**

п. 1.2. Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затверджено Наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402

- **Штатні ВЛК** комплектуються лікарями із клінічною підготовкою за однією з лікарських спеціальностей (терапія, хірургія, неврологія, психіатрія, оториноларингологія, офтальмологія, організація охорони здоров'я тощо), з досвідом роботи у військових частинах та закладах охорони здоров'я (установах).

п. 2.2. Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затверджено Наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402

Чи може нотаріус бути АО?

КАС ВС у постанові від 16 квітня 2025 року у справі № 280/3747/23 ухвалив:

- Визнати протиправними дії **Міністерства оборони України**, що полягають у резервуванні 1/4 частини розміру одноразової грошової допомоги за колишньою дружиною загиблого солдата ОСОБА_5 - ОСОБА_4 , на підставі **протоколу** від 09 грудня 2022 року № 317 засідання **комісії Міністерства оборони України** з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум.
- Визнати протиправним та скасувати **пункт 35 протоколу** від 02 червня 2023 року №193/168 засідання **комісії Міністерства оборони України** з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум.
- **Зобов'язати Міністерство оборони України** призначити та виплатити частину одноразової грошової допомоги ОСОБА_2 , ІНФОРМАЦІЯ_6 , у розмірі 1250000 грн (один мільйон двісті п'ятдесят тисяч) та ОСОБА_1 , ІНФОРМАЦІЯ_7 , у розмірі 1250000 грн (один мільйон двісті п'ятдесят тисяч).

URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693073>

- 24. Спiр виник щодо права на **одержання одноразової грошової допомоги** колишньої дружини загиблого військовослужбовця, яка перебувала на його утриманні до досягнення їхньою спільною дитиною трьох років.
- 25. Згідно з положеннями ст. 41 Закону України від 25.03.1992 №2232-XII «**Про військовий обов'язок і військову службу**» виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та резервістів під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві здійснюється в порядку і на умовах, встановлених Законом України «**Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей**».
- 26. Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, визначені Законом України від 20.12.1991 №2011-XII «**Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей**» (далі - Закон №2011-XII), який також встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі.
- 27. Згідно з ч. 1 ст. 16 **Закону №2011-XII** одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, - гарантована державою виплата, що здійснюється особам, які згідно з цим Законом мають право на її отримання.
- 28. Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 16 **Закону №2011-XII** одноразова грошова допомога призначається і виплачується у разі загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби.
- 29. У ч. 9 ст. 16-3 **Закону №2011-XII** передбачено, що порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги визначається Кабінетом Міністрів України. На виконання Указів Президента України від 24.02.2022 р. №64 «Про введення воєнного стану в Україні» та № 69 «Про загальну мобілізацію», статті 9-2 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та абзаців другого - восьмого пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 28.06.2023 № 3161-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану» Кабінет Міністрів України прийняв **постанову від 28.02.2022 №168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»** (далі - Постанова № 168).

URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693073>

Чи є у справі АО?

Чи є у справі АА?

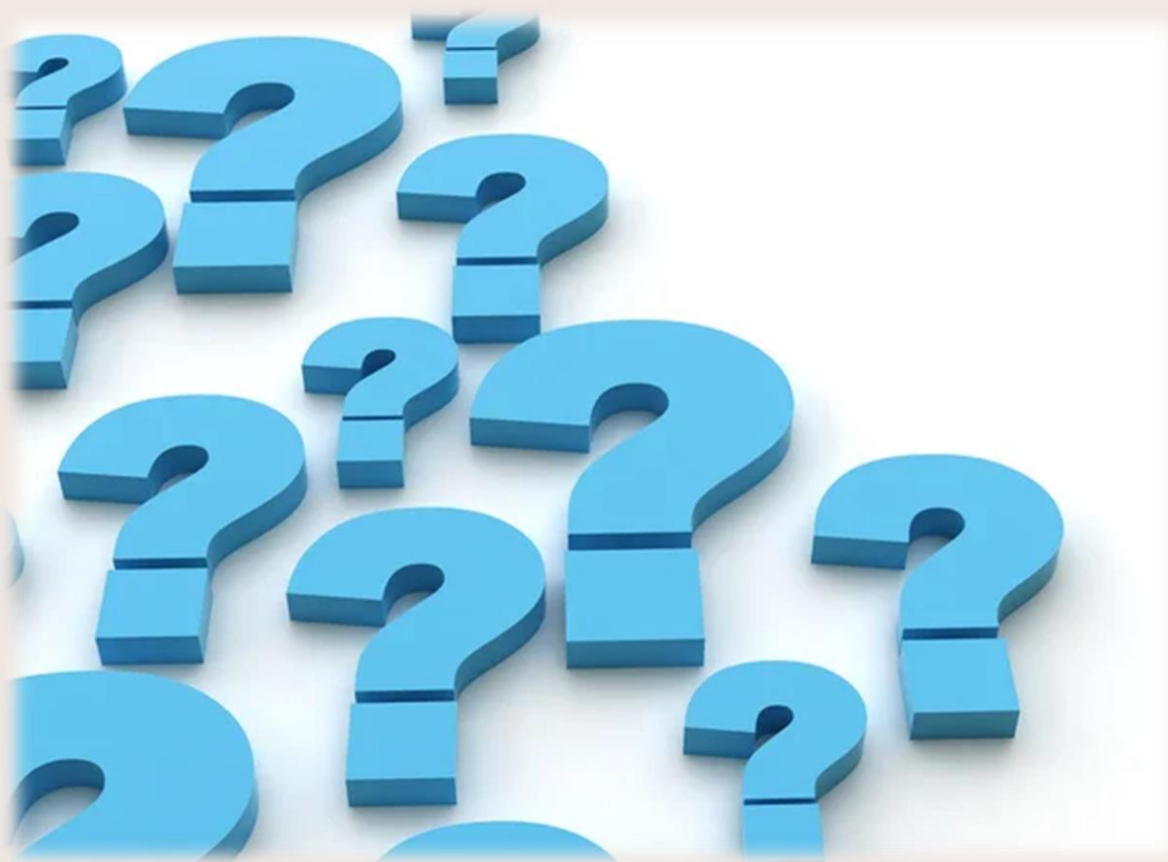
Чи слід застосувати ЗАП?

Чи можуть ці відносини оскаржуватися до АС?

3. АО, суб'єкт владних повноважень, суб'єкт делегованих повноважень, носій публічних повноважень

Спільне/відмінне

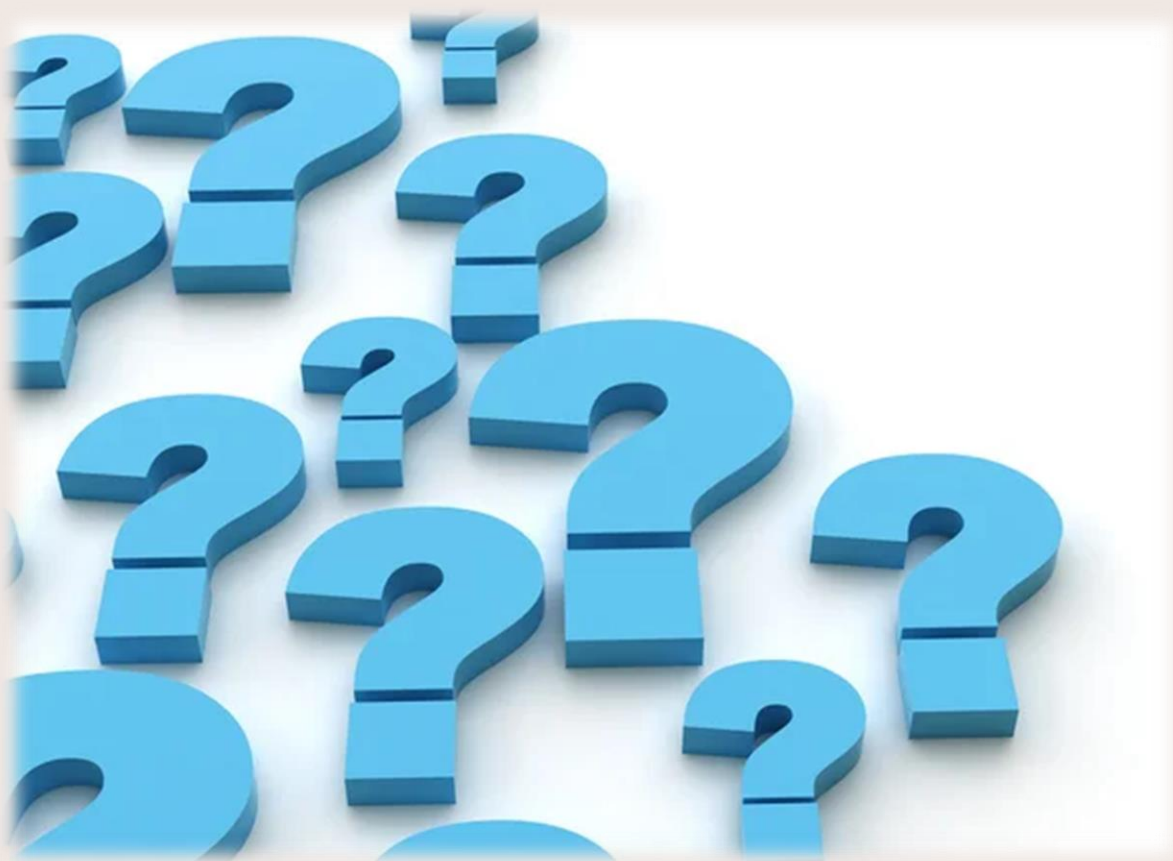
АО – орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації П. 1 ч. 1 ст. 2 ЗАП Всі АО – СВП і деякі - СДП	Суб'єкт владних повноважень – орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг П. 7 ч. 1 ст. 4 КАС України Деякі СВП – АО й СДП	Суб'єкт делегованих повноважень – Стаття 10. Державний реєстратор 1. Державним реєстратором є: 1) громадянин України, який має вищу освіту за спеціальністю правознавство, відповідає кваліфікаційним вимогам, встановленим Міністерством юстиції України, та перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації прав; 2) нотаріус; 3) державний, приватний виконавець - у разі накладення/зняття таким виконавцем арешту на нерухоме майно під час примусового виконання рішень відповідно до закону. Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» Всі СДП – можуть бути АО, СВП	Носій публічних повноважень – розпорядники інформації (юридичні особи, суб'єкти господарювання, юридичні особи публічного права) ст.ст. 13 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» НПП – не належать до АО, СВП, СДП
--	---	---	--

Державна інспекція видала раді припис прибрати сміття.

Чи має рада право подати позов до адміністративного суду?

Верховний
Суд

Дякую за увагу!